

угоди і суперечність її мети інтересам держави та суспільства і прагнули або свідомо допускали настання протиправних наслідків [5]. Умисел юридичної особи визначається як умисел тієї посадової або іншої фізичної особи, яка підписала договір від імені юридичної особи, маючи на це належні повноваження. За відсутністю таких повноважень наявність умислу у юридичної особи не може вважатися встановленою.

Згідно з постановою Пленуму Вищого господарського суду України “Про заходи щодо забезпечення однакового і правильного застосування законодавства про податки” від 25. 07. 02р. №1056 під час розгляду цієї категорії справ судам, відповідно до вимог ст. 43 ГПК України, необхідно оцінювати докази в сукупності та визначити достатність підстав для висновку щодо спрямованості діяльності суб’єкта господарювання, у тому числі при укладанні спірної угоди, на ухилення від сплати податків, зборів (обов’язкових платежів) [6].

При цьому у п. 7. 3 цієї постанови йдеться про докази спрямованості умислу саме суб’єкта оспорюваних угод на приховування від оподаткування.

Тобто, вину у формі умислу юридичної особи можна визначити як навмисні дії чи бездіяльність повноважної особи суб’єкта господарювання з певною протиправною метою, що усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і бажала або свідомо допускала їх настання.

Вважаємо за доцільне звернути увагу на той факт, що з квітня 2002 року до теперішнього часу Верховний суд України, а у подальшому й Вищий господарський суд України, виходячи з практики розгляду ними справ за позовами податкових органів до суб’єктів господарювання про визнання укладених ними угод недійсними з причини їх суперечності інтересам держави та суспільства, а саме за їх спрямованістю на ухилення від оподаткування та отримання неконтрольованого державою прибутку, відрізняється від позиції ВГСУ, викладеній у вказаному вище роз’ясненні.

З урахуванням позиції судів касаційної інстанції Іванський А. Й. обгрунтовано вважає, що критеріями умислу юридичної особи є:

— по-перше, створення суб’єктом господарювання штучних умов для уникнення від відповідальності за несплату податків, зборів та інших обов’язкових платежів до бюджету (у т. ч. податку з прибутку, отриманого від здійснення підприємницької діяльності та ПДВ). Це відомості про відсутність юридичної особи за вказаною в установчих документах юридичною адресою, відомості про неподачу обов’язкової звітності суб’єктом господарювання до податкових органів, про несплату ним податків, зборів та інших обов’язкових платежів протягом всього його існування, рішення судів загальної юрисдикції про визнання недійсними установчих документів суб’єктів господарювання з причини його реєстрації на загублений паспорт, на підставну особу- засновника, або відомості про те, що зміна носіїв корпоративних прав суб’єкта господарювання була здійснена з метою легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, відомості про неவிдачу суб’єкту господарювання дозволу на виготовлення печаток і штампів;

— по-друге, несплата суб’єктом господарювання податків, що повинні були ним нараховані за наслідками операцій, здійснених ним за спірною угодою. Ними можуть бути довідки податкових органів про неподання суб’єктом господарювання податкової звітності за період здійснення ним операцій за спірною угодою та про несплату податків за цей період [7].

При цьому необхідно зауважити, що за ст. 35 ГПК України вирок суду з кримінальної справи, що набрав законної сили, є обов’язковим для господарського суду при вирішенні спору з питань, чи мали місце певні дії та ким вони вчинені [8]. У той же час, наявність обвинувального вироку суду не може бути єдиним та головним доказом умислу юридичної особи при укладанні правочину.

вирішення спорів, пов'язаних з визнанням угод недійсними" від 12. 03. 99 р. N 02-5/111 //Бухгалтер. — 2001. — №17-18 (ч. 2).

6. Пленум Вищого арбітражного суду України. Постанова "Про заходи щодо забезпечення однакового і правильного застосування законодавства про податки" від 25. 07. 2002р. — Вісник господарчого судочинства. — 2002. — №4

7. Іванський А. Й. Щодо питання визначення умислу у складі фінансового правопорушення. Матеріали науково-практичної конференції 22-23 грудня 2003 року "Правові аспекти практики вирішення спорів і перегляд у касаційному порядку судових рішень щодо сплати податків та обов'язкових платежів суб'єктами господарювання". — Київ, 2003. — С. 131.

8. Господарський процесуальний кодекс України від 06. 11. 1991 №1798-XII // Вісник Верховної Ради України. — 1992. — №6 (11. 02. 1992). — Ст. 56.

Л. Д. Заркуа

Одесский национальный университет им. И. И. Мечникова,
кафедра уголовного права, уголовного процесса та криминалистики,
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ НОВОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ПО ПРИЗНАНИЮ НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМИ СДЕЛОК, НАПРАВЛЕННЫХ НА УКЛОНЕНИЕ ОТ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены законодательные аспекты признания недействительными сделок, направленных на уклонение от уплаты налогов. Проведен сравнительный анализ этого вопроса в действующем ГК Украины, ХК Украины и ГК Украины в редакции 1963 года с освещением наиболее актуальных проблем правоприменительной деятельности.

Ключевые слова: уклонение от уплаты налогов, налоговая служба, сделки, хозяйственные обязательства, вина юридического лица.